

Sygn. akt I CSK 1517/22

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z wniosku A. M.
przy uczestnictwie B. M.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 września 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika
od postanowienia Sądu Okręgowego w Przemyślu
z dnia 26 kwietnia 2021 r., sygn. akt I Ca 444/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od B. M. na rzecz A. M. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Uczestnik B. M. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Przemyślu, oddalającego apelację uczestnika w sprawie z wniosku A. M. o podział majątku wspólnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Ujęto je w trzech pytaniach, z których pierwsze dotyczyło tego, czy przy podziale majątku byłych małżonków powinna być brana pod uwagę sytuacja mieszkaniowa byłych małżonków, w tym okoliczność, że jeden z małżonków posiada inny lokal mieszkalny, znajdujący się w pobliżu jego miejsca pracy, a drugi z byłych

małżonków takiego lokalu nie posiada. Drugie zagadnienie odnosiło się do kwestii, czy przy orzekaniu o nierównych udziałach w majątku wspólnym powinien być brany pod uwagę cały okres małżeństwa, w wyniku którego powstał majątek wspólny będący przedmiotem zniesienia współwłasności, czy też jedynie część tego okresu. Trzecie z pytań dotyczyło tego, w orzekaniu o nierównych udziałach w majątku wspólnym powinno być brane pod uwagę tylko zachowanie wobec małżonka, czy też zachowanie uczestnika wobec osób trzecich lub innych podmiotów.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi również charakteryzować się nowością; zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Istotność problemu prawnego wyraża się natomiast w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć zatem taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie,

w której zostało zadane pytanie prawne, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw. Oznacza to, że do sformułowania zagadnienia prawnego konieczne jest wydobycie z okoliczności faktycznych sprawy elementów charakterystycznych dla określonej grupy lub kategorii przypadków, a następnie ich generalizacja, tzn. wskazanie tych elementów konstrukcyjnych, które będą stanowiły podstawę analizy prawnej; dzięki temu odpowiedź na zagadnienie prawne, nie tracąc wiążącej z rozpoznawaną sprawą, może służyć ocenie problemów jurystycznych występujących w innych sprawach.

Przytoczone na wstępie pytania nie stanowią istotnych zagadnień prawnych w opisanym wyżej rozumieniu, a przez to nie mogą świadczyć o konieczności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Uzasadniając istotność pierwszego ze sformułowanych przez siebie zagadnień uczestnik ograniczył się do poniesienia, że „wnioskodawczyni ma mieszkanie położone w J., zaś pracuje w Niemczech, gdzie wynajmuje mieszkanie”, a „uczestnik nie posiada innego lokalu mieszkalnego” i „mieszka w przedmiotowym budynku mieszkalnym, który go wyremontował po powrocie do Polski” (pisownia oryginalna). Opisana kwestia może świadczyć o istniejącym po stronie uczestnika, subiektywnym przekonaniu o istotności rozstrzygnięcia w przedmiocie sposobu podziału danego składnika majątku, jednakże w żadnej mierze nie przemawia za przyjęciem, że postawione w skardze kasacyjnej pytanie ma charakter poważnego, trudnego problemu prawnego o uniwersalnym charakterze. W istocie sformułowane przez skarżącego pytanie zmierza do weryfikacji zasadności jednostkowego, zapadłego w sprawie stanowiska Sądu Okręgowego co do określonego sposobu podziału majątku wspólnego. Ubocznie wypada dodać, że skarżący nie wyjaśnił nadto, z wykładnią lub stosowaniem którego unormowania związane są przedstawione przez niego wątpliwości.

Odnosząc do drugiego z zagadnień uczestnik podniósł, że „sądy oceniły brak przyczyniania się uczestnika do powstania majątku wspólnego po 2011 roku”, a „małżeństwo trwało od 1993 roku do 2017 roku”. Wskazał przy tym, że „przedmiotowy budynek mieszkalny został zbudowany z pieniędzy zarobionych w

Niemczech przez byłych małżonków przed 2011 rokiem”. Podniesiona przez skarżącego argumentacja ponownie nie jest nakierowana na wykazanie, że sformułowane przez niego pytanie stanowi istotne zagadnienie prawne, a jedynie na wskazanie znaczenia odpowiedzi dla kształtowania się konkretnie sytuacji uczestnika w postępowaniu sądowym – co w sposób oczywisty nie przemawia za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Ponadto twierdzenia skarżącego nie odpowiadają ustaleniom faktycznym poczynionym przez Sąd drugiej instancji, tymczasem ustalenia te są wiążące dla Sądu Najwyższego (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) i nie podlegają kwestionowaniu w ramach podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 3 k.p.c.). Sąd Okręgowy szeroko odniósł się do kwestii przyczyniania się przez skarżącego do powstania majątku wspólnego w czasie trwania małżeństwa stron, wyliczając zachowania uczestnika mające wpływ na pogarszanie się sytuacji majątkowej rodziny (s. 21-22 uzasadnienia zaskarżonego postanowienia). Z analizy tej wynika, że właśnie uwzględnienie całego okresu związania węzłem małżeńskim doprowadziło do tego, iż udział uczestnika w majątku wspólnym został oceniony na 3/10 części – mimo że od 2009 r. dochody uczestnika były znacznie zaniżone, a od 2012 r. dochodów takich uczestnik nie wykazywał i tym samym nie przyczyniał się nie tylko do powstania majątku wspólnego, lecz także do ponoszenia kosztów utrzymania rodziny.

Również trzecie z przedstawionych przez skarżącego zagadnień prawnych nie świadczyło o konieczności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Odnosząc się do przytoczonego na wstępie pytania uczestnik stwierdził, że „brak jest materiału dowodowego świadczącego za nagannym zachowaniem wobec wnioskodawczyni” oraz że w „ocenie Sądów obu instancji było to podstawą do orzeczenia o nierównych udziałach w majątku wspólnym”. Tak ujęty problem prawny został następnie wyjaśniony jako służący rozstrzygnięciu, czy ważne powody w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o. „to zachowanie li tylko jednego małżonka względem drugiego czy też zachowanie małżonka wobec osób trzecich i innych podmiotów” (s. 9 skargi kasacyjnej), przy czym wskazane ostatnio zachowanie względem osób innych niż wnioskodawczyni miałoby, jak się wydaje, polegać na niespłacaniu przez uczestnika zobowiązań, które w konsekwencji, wobec bierności uczestnika, spłacała wnioskodawczyni.

Przedstawiona wyżej kwestia w sposób oczywisty nie świadczy o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz pozostaje bez znaczenia dla analizy sprawy. Porządkująco wypada przypomnieć, że Sąd drugiej instancji, za Sądem Rejonowym, przyjął, iż podstawą zastosowania w sprawie art. 43 § 2 k.r.o. było m.in. to, że uczestnik „[u]nikał podejmowania pracy, nie wykonywał zleceń, nie regulował zobowiązań finansowych, a za nieprzestrzeganie prawa był karany mandatami i grzywnami”. Wskutek nieodpowiedzialnych zachowań „doprowadzał do powstawania długów”, a „[o]bowiązek utrzymania rodziny przerzucał na wnioskodawczynię, która pracowała na kilku posesjach, kosztem swojego zdrowia i czasu spędzanego z dzieckiem” (s. 7 uzasadnienia Sądu drugiej instancji). Nadto uczestnik „zadłużał rodzinę niewykonywaniem umów”, unikał też „zapłaty robotnikom (w tym członkom rodziny i znajomym)” oraz doprowadził do powstania m.in. „zadłużenia związanego z wzięciem telefonu na córkę, której podpis podrobił na umowie”; rozbił też zakupiony przez siebie samochód. Wspomniane zadłużenia i koszty utrzymania rodziny pokrywała wyłącznie wnioskodawczyni, podczas gdy skarżący „nie podejmował żadnego zatrudnienia, nawet dorywczego, a wolny czas spędzał na grach komputerowych” (s. 20).

Skarżący nie wyjaśnił, dlaczego zaakcentowana w skardze kasacyjnej wątpliwość, czy powyższe postępowanie świadczy o nagannym zachowaniu uczestnika względem wnioskodawczyni, czy względem innych osób, miałoby świadczyć o wystąpieniu istotnego zagadnienia prawnego. Nie przedstawił także argumentów na rzecz założenia, że „ważne powody” w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o. powinny przybierać postać nagannego zachowania względem współmałżonka. Dlatego jedynie ubocznie należy dodać, że dalece ogólna treść przepisu skłania ku zapatrywaniu o szerokim, otwartym katalogu stanów faktycznych, które mogą uzasadniać orzeczenie o nierównych udziałach w majątku wspólnym, z uwzględnieniem wpływu zachowania małżonków na powstanie i zachowanie majątku wspólnego

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania.

O kosztach orzeczono na podstawie § 4 ust. 1 pkt 8 w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[as]